

TRASEE ALE ETNO ȘI ECOTURISMULUI ÎN MĂRGINIMEA SIBIULUI

Dana BOTOROAGĂ

Conform *Convenției pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial*, adoptată la 17 octombrie 2003, la Paris, și în acord cu *Legea nr. 26 din 29 februarie 2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial*, recent adoptată de Parlamentul României, „practicile, reprezentările, expresiile, cunoștințele, abilitățile - împreună cu instrumentele, obiectele, artefactele și **spațiile culturale** asociate acestora - pe care comunitățile, grupurile și, în unele cazuri, indivizii le recunosc ca parte integrantă a patrimoniului lor cultural”¹ se înscriu în categoria **patrimoniului cultural imaterial**.

Mărginimea Sibiului, spațiu cultural reprezentativ pentru elementele de arta populară tradițională românească, autentice, nealterate, prezervate de-a lungul timpului, poate fi înscrisă în această categorie, fiind un depozitar recunoscut, nu doar la nivel național, al tradițiilor populare, transmise cu sfințenie generații de-a rândul. Un adevărat ecomuzeu, un teritoriu care nu este delimitat prin granițe geografice, ci prin identitatea culturală, și care se evidențiază prin armonizarea peisajului, locuitorilor, arhitecturii, istoriei, agriculturii, meșteșugurilor și obiceiurilor străvechi.

Complexul Național Muzeal „ASTRA” Sibiu și-a asumat rolul de a salvarda valorile patrimoniului cultural imaterial, cu tot ceea ce aceasta presupune: „prin salvagardare se înțelege măsurile vizând asigurarea viabilității patrimoniului cultural imaterial, cuprinzând identificarea, documentarea, cercetarea, prezervarea, protecția, promovarea, punerea în valoare, transmiterea, în special prin intermediul educației formale și nonformale, precum și revitalizarea diferitelor aspecte ale acestui patrimoniu”², muzeul tradițional transformându-se, astfel, într-un adevărat “muzeu viu”, al cărui ritm este generat de acțiunile performerilor de pe tot cuprinsul țării, și chiar de peste hotare.

Instituția sibiană a început acest demers încă din anul 1983, anul instituirii *Târgului Creatorilor Populari*, în preajma Marelui Praznic al Adormirii Maicii Domnului. Această manifestare s-a dovedit a fi însuși fundamentul Programului *Tezaure umane vii* desfășurat în cadrul Muzeului „ASTRA” începând cu anii '90, având la bază valorificarea meșteșugurilor artistice tradiționale și preluând sintagma „tezaure umane vii” promovată la nivel mondial de UNESCO. Muzeul „ASTRA” se dovedește a fi un deschizător de drumuri, anticipând, astfel Recomandările UNESCO asupra importanței culturii tradiționale, parte integrantă a patrimoniului cultural național.

Tezaure umane vii a devenit astăzi „un adevărat sistem național de cercetare, valorificare, consolidare, catalizare și transmitere către noile generații, a manifestărilor circumscrise patrimoniului cultural imaterial”³.

Tezaurele umane vii, păstrătorii și continuatorii tradiției, sub auspiciile cărora se desfășoară întreg acest program, sunt „persoane care dețin, la cel mai înalt nivel, deprinderile și tehnicile necesare pentru producerea anumitor aspecte de viață culturală a unui popor și pentru continuarea existenței patrimoniului lor cultural

¹ *Convenția pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial*, Paris, 17 octombrie 2003, articolul 2, punctul 1.

² *Ibidem*, articolul 2, punctul 3.

³ *** , *Tezaure umane vii*, Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2006, p. 7.

material"⁴, „persoane recunoscute de către comunitate drept creatoare și transmițătoare de elemente ale unui domeniu al patrimoniului cultural imaterial, în forma sau cu mijloacele tradiționale nealterate”⁵.

Cele două proiecte de o mare importanță pentru promovarea turistică și a potențialului cultural al zonei, ce au ca suport tipăriturile bilingve (română - engleză): broșura **Sadu, grădină mândră/ Discover Sadu, a Genuine Transylvanian Village** și pliantul **Drumul Meșteșugurilor Tradiționale în Mărginimea Sibiului/ Traditional Crafts Road**, vin să completeze acțiunile derulate de Muzeul „ASTRA” în acest sens, având ca obiectiv salvagardarea, dar și prezentarea, pentru turiștii români și străini, deopotrivă, a meșteșugurilor artistice tradiționale practicate până astăzi în cele mai reprezentative sate ale Mărginimii Sibiului, precum și a datinilor și obiceiurilor păstrate și transmise cu sfințenie generații de-a rândul.

Astfel, colaborarea Complexului Național Muzeal „ASTRA” cu CHF International România, organizație non-guvernamentală, care s-a ocupat de implementarea Programului EDS (dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii) pentru România, având sprijinul financiar al USAID (Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională) a generat crearea unui circuit turistic-cultural în Mărginimea Sibiului: **Drumul Meșteșugurilor Tradiționale/ Traditional Crafts Road**, având ca punct de plecare *Galeriile de Artă Populară* din cadrul Muzeului „ASTRA”, spațiu generos, în care regăsim etalate obiecte autentice de artă populară din întreaga țară, inclusiv din Mărginimea Sibiului.

Meșteșugarii implicați în **Drumul Meșteșugurilor Tradiționale** au fost selectați în funcție de disponibilitatea prestării unor servicii pentru turism, urmărindu-se, în același timp, includerea în circuit a unei varietăți de meșteșuguri, reprezentative pentru zona Mărginimii Sibiului. Pliantul cuprinde, alături de scurta prezentare a devenirii fiecărui meșteșugar, siturile reprezentative de pe cuprinsul localităților sibiene, precum și hotelurile sau pensiunile rurale situate de-a lungul traseului, oferind în acest mod celor interesați să se împărtășească din zestrea culturală a mărginenilor, un pachet cât mai divers și atractiv de oferte.

Atelierele pot fi vizitate de către doritori, conform unui program prestabilit, meșteșugarii având posibilitatea de a face demonstrații ale talentului pe care îl dețin și ale tehnicilor de lucru folosite.

Astfel, Radu Ilieș din Săliște (confeționat pălării), Adriana Oltean din Sibiel (icoane pictate pe sticlă), Eugenia și Aurelia Pau din Sibiel (țesut, icoane pictate pe sticlă și pe lemn), Doina Petrea din Tilișca (țesut), Vasile Frunzete din Rășinari (pictură naivă) sunt punctele de oprire ale ineditului și atractivului „drum” care include și *Galeriile de Artă Populară* din cadrul Muzeului „ASTRA”.

Un alt proiect de acest gen materializat în Mărginimea Sibiului valorifică zestrea culturală a comunei Sadu, repertoriind, pe lângă meșteșugurile tradiționale încă practicate în localitate, și datinile și obiceiurile din străbuni, sărbătorile tradiționale străvechi.

Publicația rezultată în urma cercetării de teren realizată cu aportul Primăriei Sadu, Parohiei Ortodoxe Sadu I și Parohiei Ortodoxe Sadu II, este structurată pe patru secțiuni: *Meșteșuguri artistice tradiționale, Mâncăruri tradiționale, Calendar al datinilor și obiceiurilor. Manifestări culturale și Alte atracții turistice*, oferind o imagine veridică a satului tradițional din Mărginimea Sibiului.

Așadar, au fost prezentate 10 femei vrednice, care „cos la ii” de când se știu, țes, sau împletesc ciucuri, conform canoanelor artei populare românești, respectate cu

⁴ *Preserving and revitalizing our intangible heritage „Living Human Treasures”, Veneția, 1999.*

⁵ Legea nr. 26 din 29 februarie 2008, M.Of. Nr. 168/ 05.03.2008.

sfințenie și în această zonă. Nici bărbații satului nu sunt mai prejos, fiind descoperite trei familii care stăpânesc tainele meșteșugului focului, fierăritul. Sadu se evidențiază și prin păstrarea datinilor și obiceiurilor specifice, începând cu *Mătăuzele* (duminica de dinaintea Lăsăturii Secului pentru Postul Paștelui) și culminând cu *Ceata Junilor* (pe durata Sărbătorilor de iarnă, 6 decembrie-7 ianuarie), care dă, practic, suflu vieții comunității în această perioadă.

Astfel, atrăgând atenția și popularizând și prin aceste mijloace, valorile inestimabile ale patrimoniului cultural material și imaterial deținute de Mărginimea Sibiului, avem încredere în asigurarea perenității acestora și în faptul că acest spațiu recunoscut atât la nivel național și internațional ca depozitar al tradițiilor autentice se va prezerva.

Bibliografie:

1. ***, *Tezaure umane vii*, Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2006.
2. *Convenția pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial*, Paris, 17 octombrie 2003.
3. *Legea nr. 26 din 29 februarie 2008*, M.Of. Nr. 168/ 05.03.2008.
4. *Preserving and revitalizing our intangible heritage „Living Human Treasures”*, Veneția, 1999.

ETHNO AND ECO TOURIST ROUTES IN MĂRGINIMEA SIBIULUI AREA

According to *UNESCO Convention for the Safeguarding the Intangible Cultural Heritage* adopted on October 17, 2003 in Paris and to the Law No 26/ February 29, 2008 adopted by the Romanian Parliament regarding the preserving of intangible or immaterial heritage "the intangible cultural heritage means the practices, representations, expressions, knowledge, skills – as well as the instruments, objects, artefacts and **cultural spaces associated therewith** – that communities, groups and, in some cases, individuals recognize as part of their cultural heritage".

Mărginimea Sibiului (region made up of the villages around the city of Sibiu) is known as a representative area for its elements of Romanian traditional art that were genuinely preserved along the time and were handed down towards the new generations. It is a real ecomuseum, a region bordered not by its geographical limits, but by its cultural identity that is emphasized by the harmony between landscape, people, architecture, history, agriculture, old traditional crafts and customs.

„ASTRA” Museum through its Programme that comprises various folk festivals and fairs of traditional arts and crafts safeguards since 1983 everything that is related to the immaterial patrimony, especially the traditional crafts.

Recently were developed two important projects that have as goal the touristic promotion of the villages around Sibiu. Thus, were issued two bilingual brochures: **Discover Sadu, a Genuine Transylvanian Village/ Sadu, grădină mândră** and **Traditional Crafts Road/ Drumul Meșteșugurilor Tradiționale în Mărginimea Sibiului** that present for both Romanian and foreign tourists the traditional crafts and customs preserved till nowadays.

